

C-590/23. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. szeptember 25.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Bundesgerichtshof (Németország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. szeptember 14.

Felperesek és a felülvizsgálatot kérelmező felek:

CG

YN

Alperesek és a felülvizsgálati eljárásban ellenérdekű felek:

Pelham GmbH

SD

UP

Az alapeljárás tárgya

A szerzői és szomszédos jogok megsértése mások hangfelvételeiből származó részletek „sampling” útján történő átvételével

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az EUMSZ 267. cikk alapján előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló 2001/29/EK irányelv 5. cikke (3) bekezdése k) pontjának értelmezése tárgyában

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. A 2001/29/EK irányelv 5. cikke (3) bekezdésének k) pontja értelmében vett, utáncat készítésének céljára történő felhasználásra vonatkozó korlátozás legalábbis a már létező mű vagy más hivatkozott teljesítmény – a samplinget is magában foglaló – művészi feldolgozására vonatkozó szubszidiárius szabálynak minősül-e? Alkalmazhatók-e az utáncat fogalmára olyan korlátozó kritériumok, mint a humor, a stílus utánczása vagy a tisztelgés?

2. A 2001/29/EK irányelv 5. cikke (3) bekezdésének k) pontja értelmében vett utáncat készítésének „céljára” történő felhasználáshoz szükséges-e a felhasználó azon szándékának megállapítása, hogy a szerzői jogi védelem alatt álló teljesítményt utáncat készítésének céljára használja fel, vagy elegendő-e az utáncat jellegének felismerése olyan személy számára, aki a szerzői jogi védelem alatt álló teljesítményt ismeri, és aki rendelkezik az „utáncat” felismeréséhez szükséges intellektuális értelmi képességgel?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A 2001/29/EK irányelv 5. cikke (3) bekezdésének k) pontja

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

A Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz) (a szerzői és szomszédos jogokról szóló törvény [szerzői jogi törvény – a továbbiakban: UrhG]) 51a. §-a

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 A „Kraftwerk” zenekar, amelynek tagja volt az elsőrendű felperes és a másodrendű felperes jogelődje, 1977-ben közzétette a „Metall auf Metall” című zeneszámot tartalmazó hangfelvételt. A másodrendű és a harmadrendű alperes a „Nur mir” című zeneszám zeneszerzői, amely zeneszámot az elsőrendű alperes az 1997-ben kiadott hanghordozókon játszotta.
- 2 A felperesek azt állítják, hogy az alperesek elektronikus úton kimásoltak (ún. sampling útján) egy hozzávetőleg két másodperces ritmusszekvenciát a „Metall auf Metall” zeneszámából, és folyamatosan ismételve a „Nur mir” szám alá keverték, jóllehet saját maguknak is lehetőségük lett volna felvenni az átvett ritmusszekvenciát. Ezzel megsértették a hangfelvétel-előállítóként őket megillető szomszédos jogait. A felperesek azt kérték a bíróságtól, hogy kötelezze az alpereseket többek között a jogsértés abbahagyására, tájékoztatásra, valamint a megsemmisítés céljából a hangfelvétel átadására.
- 3 A Landgericht (regionális bíróság, Németország) helyt adott a keresetnek. Az alperesek fellebbezése eredménytelen volt. Az alperes felülvizsgálati kérelme

nyomán az ügyet visszautalták a fellebbviteli bírósághoz. Miután a második fellebbezést ismét elutasította a bíróság, és az e döntés ellen benyújtott felülvizsgálati kérelem eredménytelen volt, a Bundesverfassungsgericht (szövetségi alkotmánybíróság, Németország) hatályon kívül helyezte a felülvizsgálati eljárásban született ítéleteket és a második fellebbviteli ítéletet, és visszautalta az ügyet a kérdést előterjesztő bírósághoz. A harmadik felülvizsgálati eljárásban ez utóbbi előzetes kérdéseket terjesztett a Bíróság elé, amely megválaszolta azokat (2019. július 29-i ítélet, C-476/17). A felülvizsgálati eljárásban hozott harmadik ítélettel az eljáró bírósági tanács hatályon kívül helyezte a fellebbviteli bíróságnak az alperes felülvizsgálati kérelme tárgyában hozott határozatát, és az ügyet visszautalta a fellebbviteli bírósághoz új tárgyalás és határozathozatal céljából.

- 4 A fellebbviteli bíróság a Landgericht (regionális bíróság) ítéletét annyiban változtatta meg, hogy kötelezte az alpereseket a 2002. december 22. és 2021. június 7. között előállított és/vagy kiszállított, a „Nur mir” című felvétel tartalmazó hangfelvételek számáról való tájékoztatásra és az e hangfelvételek másolatainak megsemmisítés céljából történő átadására, valamint megállapította az ezzel kapcsolatos kártérítési kötelezettségüket; egyebekben elutasította a keresetet. A felperesek a kérdést előterjesztő bírósághoz benyújtott felülvizsgálati kérelmükben 2021. június 7. után is fenntartják az érvényesített követeléseiket. Az alperesek a felülvizsgálati kérelem elutasítását kérik.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokainak rövid bemutatása

- 5 A felülvizsgálati kérelem sikere a 2001/29/EK irányelv 5. cikke (3) bekezdése k) pontjának az értelmezésétől függ.
- 6 A fellebbviteli bíróság az UrhG 51a. §-ának 2021. június 7-i hatálybalépése óta eltelt időszakra vonatkozóan nem állapított meg jogsértést. Úgy ítélte meg, hogy a jogsértés abbahagyása iránti kérelem megalapozatlan, és hogy a tájékoztatás, a megsemmisítés céljából történő kiadás és a kártérítés iránti kérelmek 2021. június 7-től nem (vagy már nem) állnak fenn, mivel a ritmusszekvenciának a „Metall auf Metall” című számból sampling útján történő átvétele az UrhG ezen időponttól hatályos változata 51a. §-ának első mondata értelmében utánzatnak minősül.
- 7 A felülvizsgálati kérelem akkor sikeres, ha a másodfokú bíróság tévesen vélte úgy, hogy a „Metal auf Metal” című zeneszám ritmusszekvenciájának sampling útján történő átvétele az UrhG 2021. június 7-től hatályos változata 51a. §-ának első mondata szerinti, utánzat készítésének céljára történő megengedett felhasználás, így nem áll fenn a felperesek által hangfelvétel-előállítóként vagy előadóművészként érvényesített szomszédos jogok védelme és az elsőrendű felperes szerzői jogának a megsértése.
- 8 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint a fellebbviteli bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor megállapította, hogy sérültek a felpereseket

hangfelvétel-előállítóként és előadóművészként megillető jogok, és hogy az átvett ritmusszekvencia szerzői jogi védelemre jogosult zeneműnek minősül.

- 9 Az UrhG 51a. §-ának első mondata szerint megengedett a közzétett művek karikatúra, paródia és utánzat készítése céljából történő többszörözése, terjesztése és nyilvános előadása. Ez a rendelkezés értelemszerűen alkalmazandó az előadóművész és a hangfelvétel-előállító szomszédos jogaira is.
- 10 Az UrhG 51a. §-ának célja a 2001/29/EK irányelv 5. cikke (3) bekezdése k) pontjának és (4) bekezdésének az átültetése, ezért az irányelvvel összhangban értelmezendő.
- 11 Mivel a ritmusszekvencia kifogásolt átvétele nem felel meg a „Metall auf Metall“ című zenemű karikatúrája vagy paródiája követelményeinek, a jogvita szempontjából az a döntő, hogy a kifogásolt átvétel a 2001/29/EK irányelv 5. cikke (3) bekezdésének k) pontjával összefüggésben értelmezett UrhG 51a. §-a értelmében vett utánzat készítésének céljából történt-e.
- 12 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről: tisztázni kell, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének k) pontja értelmében vett, utánzat készítésének céljára történő felhasználására vonatkozó korlátozás legalábbis a már létező mű vagy más hivatkozott teljesítmény – a samplinget is magában foglaló – művészi feldolgozására vonatkozó szubszidiárius szabálynak minősül-e, és hogy alkalmazhatók-e az utánzat fogalmára olyan korlátozó kritériumok, mint a humor, a stílus utánzása vagy a tisztelgés.
- 13 A fellebbviteli bíróság nem tett megállapításokat a tekintetben, hogy az „utánzat” kifejezés az Európai Unió tagállamaiban a köznyelvi szóhasználat szerint milyen jelentéssel bír. Az „utánzat” kifejezés jelentésköre számos tagállam köznyelvében valószínűleg a stílus utánzásától a már létező, külföldi eredetű anyagból származó feldolgozások vagy új kompozíciók újrakombinálásáig terjed. Minden jelentésnek, bármennyire is különböznek a részletekben, közös a referenciális jellege valami már létezőre vonatkoztatva.
- 14 Az, hogy az utánzatot a paródiával és a karikatúrával együtt szabályozták a korlátokról szóló rendelkezésben, amellett szólhat, hogy az utánzat, a paródia és a karikatúra alapvető jellemzői megegyeznek. A Bíróság ítélkezési gyakorlata (2014. szeptember 3-i Deckmyn és Vrijheidsfonds ítélet, C-201/13, 20. pont) szerint a paródia lényeges jellemzője egyrészt egy létező mű felidézése, bemutatva ugyanakkor az e műtől való érzékelhető eltéréseket, másrészt a humor vagy a gúny kifejezése. Ezzel szemben a paródiának nem feltétele, hogy a eredeti, sajátos jellegről tanúskodjon.
- 15 Eszerint az utánzat lényeges jellemzője mindenképpen az, hogy az egy létező mű felidézése, ugyanakkor attól érzékelhető eltéréseket mutat. Kérdésesnek tűnik ezzel szemben, hogy az utánzat lényeges jellemzője-e ezen túlmenően a humor vagy a gúny kifejezése a paródiához és a karikatúrához hasonlóan, illetve hogy a szerzői jogi védelem alatt álló teljesítmény stílusának utánzása vagy tisztelgés

formájában történő utalás lényeges jellemző-e. Bár a 2001/29/EK irányelv 5. cikke (3) bekezdésének k) pontját – mivel az irányelv 2. és 3. cikkében előírt jogok alóli kivételt tartalmaz – szűken kell értelmezni, az értelmezésnek lehetővé kell tennie az így körvonalazott kivétel hatékony érvényesülésének a megőrzését és célkitűzésének a tiszteletben tartását.

- 16 Az „utánzatra” vonatkozó kivétel célja azt sugallhatja, hogy ezt a korlátozó rendelkezést legalábbis egy olyan szubszidiárius szabálynak kell tekinteni, amely egy már létező mű vagy más hivatkozott teljesítmény művészi feldolgozására vonatkozik, beleértve a samplinget is, amely nem igényel további korlátozó tényállási elemeket. E tekintetben a Bíróság utal a 2001/29/EK irányelv által követett általános célkitűzésekre, amelyek között szerepel egy olyan harmonizációra vonatkozó célkitűzés, amely elősegíti a négy belső piaci szabadság megvalósítását, valamint a megfelelő egyensúly biztosítása többek között a szerzők, valamint a védelemben részesülő teljesítmények felhasználóinak jogai és érdekei között (lásd: C-201/13, 25. és 26. pont).
- 17 Eszerint az „utánzat” kivétele esetleg alkalmazható lehet, ha a felhasznált művel való művészeti véleményütköztetésre kerül sor. Az utánzat-korlátot a művészi szabadság általános korlátjaként is felfoghatjuk.
- 18 A szerzőknek, a hangfelvétel-előállítóknak és előadóművészeknek a 2001/29/EK irányelv 2. és 3. cikke szerinti jogai az Európai Unió Alapjogi Chartája 17. cikkének (2) bekezdése értelmében élvezik a szellemi tulajdont megillető védelmet. Másrészt a művek vagy más teljesítmények karikatúra, paródia vagy utánzat készítésének céljára történő felhasználása a véleménynyilvánítás szabadsága vagy a művészeti szabadság védelme alá is tartozhat. Így a jelen ügyben szóban forgó „zenei részlet átvételének” (sampling) technikája, amely abból áll, hogy valamely felhasználó átvesz egy részletet valamely hangfelvételtől és azt felhasználja egy új mű létrehozásához, a művészi önkifejezés egyik formáját képezi, amely az Európai Unió Alapjogi Chartája 13. cikke által biztosított művészi szabadság körébe tartozik.
- 19 A német jogalkotó az UrhG 51a. §-ában foglalt új korlátozás bevezetésekor az utánzat tág fogalmát tartotta szem előtt, amely – a szerzők és a felhasználók jogainak és érdekeinek megfelelő egyensúlyát fenntartva – különösen az olyan gyakorlatokat foglalja magában mint többek között a sampling, mivel az idéző, imitáló és csatlakozó kulturális technikák az intertextualitás, valamint a kortárs kulturális alkotás és kommunikáció meghatározó elemei a „közösségi hálón”.
- 20 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdéstről: azt is tisztázni kell, hogy mikor valósul meg a 2001/29/EK irányelv 5. cikke (3) bekezdésének k) pontja szerinti utánzat készítésének „céljára” történő felhasználás. A kérdést előterjesztő bíróság szerint e tekintetben elegendőnek kell lennie ennek megállapításához, hogy az utánzatként való felhasználás felismerhető egy olyan személy számára, aki ismeri a hivatkozott, a szerzői jogi védelem alatt álló

teljesítményt, és aki rendelkezik az utánszó felismeréséhez szükséges intellektuális értelmi képességgel.

- 21 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések perdőntőek. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés a fellebbviteli bíróság azon megállapításai tekintetében perdőntő, hogy a „Nur mir” című zenemű emlékeztet ugyan a „Metall auf Metall” című számból átvett ritmusszekvenciára, ugyanakkor érzékelhetően eltér attól, és nem utánozza a „Metall auf Metall” című számból átvett ritmusszekvencia stílusát, és nem is a humor vagy a gúny kifejezése. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés a tekintetben perdőntő, hogy a fellebbviteli bíróság nem tett megállapításokat az alperes szándékára vonatkozóan, mivel úgy vélte, hogy nem szükséges megállapítani a feldolgozó utánszóra vagy tisztelgésre irányuló szándékát.
- 22 A 2001/29/EK irányelv 5. cikkének (5) bekezdése figyelembe veszi a jogok és érdekek megfelelő egyensúlyára vonatkozó célkitűzést. Eszerint az irányelv 5. cikkében megállapított kivételek és korlátozások kizárólag olyan különleges esetekben alkalmazhatók, amelyek nem sérelmesek a mű vagy más védelem alatt álló teljesítmény rendes felhasználására, és indokolatlanul nem károsítják a jogosult jogos érdekeit („háromlépcsős teszt”). A fellebbviteli bíróság megállapításai szerint e feltételek a jelen ügyben teljesülnek.